

Wat staat erin?

Programmalijnen

1. Duurzame primaire productie → Economische en ecologische verduurzaming
2. Meer toegevoegde waarde in de keten → Duurzaam gebruik van groene grondstoffen in de hele keten; kennisnetwerken (met chemie, watertechnologie, energie en healthy ageing) benutten. voor efficiënter gebruik van biomassa; verwerking van groene grondstoffen en reststromen tot hoogwaardige producten.
3. Landbouw en omgeving → landbouw in balans met andere functies landelijk gebied; vormen van blauw-groene diensten voor verbetering van de kwaliteit van het landelijk gebied.
4. Aandacht voor infrastructuur → kavelruil en optimalisatie van de waterhuishouding vanwege noodzaak tot schaalvergroting, klimaatverandering, bodemdaling en veenoxidatie. Met integrale projecten ook andere belangen dienen (Kaderrichtlijn Water, natuur, recreatie en leefbaarheid).
5. Sterk kennisnetwerk → samenwerking met bedrijven en maatschappelijke organisaties voor praktijkkennis, onderzoek en onderwijs.

Icoonprojecten

1. **Amazing Grazing** → Weidegangbeweging als tegenhanger van de trend van 'op stal houden' → kansrijke doorontwikkeling van Smart Dairy Farming
2. **Structurele bodemverbetering** → samenhangend geheel aan maatregelen voor het sluiten van van kringlopen (gebruik van organische stof en nutriënten/mineralen); zowel in akkerbouw als melkveehouderij; veelheid van initiatieven met elkaar verbinden en uitvoeringsstrategie opstellen:
  - Belemmerende regels in beeld brengen en bespreken met het bevoegd gezag.
  - Verwerken van de kennis in adequate lesprogramma's door onderwijsinstellingen (op alle niveau's)
  - Afstemming van activiteiten met studiegroepen en demonstratievelden door partijen uit de agribusiness.
3. **Dairy chain Friesland** → match van vraag en aanbod naar goedopgeleide ondernemers en personeel; gefaciliteerd door onderzoek en projecten, gericht op kennisontwikkeling en kennisverspreiding door de keten = voortbouwen op fundament van Dairy Campus.
4. Bio-Ing voor transport van melk en suiker → CO₂-reductie op grote schaal door rijden op groen gas. Productie daarvan in eigen co-vergisters.
5. **Carbohydrate competence center** → (CCC); bundelt de Nederlandse kennis over koolhydraten en ontwikkelt via onderzoek nieuwe kennis.
6. **Innovatie landbouw Veenkoloniën**
  - Rendement: naar 15 ton zetmeel, 15 ton suiker en 10 ton graan per hectare.
  - Inkomen: een kwart van het ondernemersinkomen uit biobased products.
  - Energie: 20% lokaal en groen geproduceerd e energie.
  - Mineralenkringlopen: sluiten van mineralenkringlopen op gebiedsniveau.
  - Vergroening: 5% van het landbouwareaal inzetten voor vergroening.
  - Kennis & Innovatie: ontwikkeling professioneel en innovatief "Kennisnetwerk Veenkoloniën".Majeure projecten: KANON-project "Duurzame opbrengstverhoging Veenkoloniën" + Averis Seeds en HZPC met "Investeren in duurzame aardappelrassen"
7. **Regioleren** → Vragen, opdrachten of projecten uit de regio verbinden met de competentie-ontwikkeling van de leerling.
8. **Gebiedscollectieven** → Agrarisch natuur- en landschapsbeheer door ANV's; meer resultaat tegen lagere uitvoeringslasten door effectievere en efficiëntere organisatie dichtbij de agrarische ondernemer. Relevante collectieven zijn:
  - Noardlike Fryske Wâlden
  - Gebiedscoöporatie ZWK
  - Wierde en Dijk
  - Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningen
  - ANV Drenthe
  - Vereniging ANV's Elan
  - ANV De Súdwesthoeke

9. **Gebiedsontwikkeling Frankeradeel-Harlingen** → Bodemdaling door de gas- en zoutwinning, wateroverlast en verzilting. Daarom functiewijzigingen, verbeterde ont- en afwatering, meer waterberging, natuurvriendelijke oevers; kavelruil, bedrijfsverplaatsing en verruiming van bouwblokken
10. **Phyto Glasshouse Applications & Innovations** → combinatie van een gespecialiseerd cluster (vezel)chemie in Zuidoost Drenthe en de directe nabijheid van een (glas)tuinbouwcluster en het agrarisch cluster. Duurzame economische bedrijvigheid realiseren van hoogwaardige en marktgestuurde productieketens voor de tuinbouwsector met de verwerkende industrie; businesscases met o.a. met farma, fijnchemie, food en cosmetica. Bijv.: netwerk 'Nieuwe Teelten' (plantaardige grondstoffen, nieuwe innovatieve technieken voor de glastuinbouwsector). Of: productie van 100% biobased touw